

1907 JUL 24

244

Egy világváros közepén

Rezervátum – esernyő alatt

Ősi kép – Biológiai „határsértés” – A következő évezredekben is

Olyan sziget ez, amelyet nem víz vesz körül, hanem a huszadik század, s kerítéssel körbefogott területe a jégkorszak utáni időkét őrzi. Úttalan sziklákon kapaszkodunk fel a csúcsra, ahová ember csak ritkán lép, pedig az élénk tárló kilátás, egy zajló életű nagyváros képe, ezért is jegyzi meg kísérőnk, körülmutatva a hegytetőről:

— Budapest valószínűleg az egyetlen világváros, melynek a közepén ilyen nagy területű rezervátum bújlik meg.

30 hektár jégkorszak

Hogyan lett rezervátum a Sas-hegy, a Budai Hegyvidék egyik tagja? Létét a természetnek és a tulajdonviszonyoknak köszönheti. Ami az utóbbit illeti: már régóta kerítés veszi körül, ugyanis magánterület volt a hegy, egy dúsgazdag tőkés tulajdona, aki szerencsére nem építette be birtokát. A felszabadulás után állami tulajdon lett, s felbecsülhetetlen értékei így váltak védetté.

— Azelőtt úgy szökdöstek be a botanikusok, természetbúvárok — jegyzi meg Varga Imre, az Országos Természetvédelmi Hivatal főmérnöke.

— A Sas-hegy dolomitsziklákból áll. Ennek a kőzetnek az a sajátos tulajdonsága, hogy lassan bomlik, így a kopár sziklákon nehezen alakul ki termőtalaj, lassan vastagodik a televény. Ennek köszönhető, hogy ez a harminc hektárnyi terület nagy részben megőrizte azt a növényzetet, amely a jégkorszak utáni időkben honosodott meg rajta — nem szorította ki onnan az igényesebb vegetációt.

Körülpillantva a kopár sziklákon, az itt-ott látható növényzetten Buda egy foltjának ősi képét láthatja a szemlélő, úgy, hogy közben átsiklik a szeme a kelenföldi lakótelep

űi házain, s a csendet néha megtöri egy autóbusz motorjának zöreje.

Budai Imola és társai

A biológiához nem értő látogató még tartogatja magában a kérdést, mitől oly egzotikus ez a növényvilág, hiszen látszatra nincs rajta semmi különleges.

A főmérnök lelkes szavakkal magyarázza, hogyan sikerült megmenteni a Sas-hegyet.

— Körülöttünk mindenütt építkeznek. Sor került volna erre a gyönyörű fekvésű részre is, de 1958-ban végre kiszeggették a táblát a kerítésre: TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET.

Utunkat nehéz lenne sétának nevezni, hiszen sziklákon kapaszkodunk, sűrű növényfüggönyökön törünk át. A hegy egy-egy pontján megállunk, s ilyenkor a főmérnök megmutatja a növényritkaságokat. Apró kis füvek, cserjék ezek, néhol színes virágokkal tarkított *teyérnyi* foltok a forró sziklák hasadékaiban. A tudomány számára elsősorban az a meglepő, hogy ezek a különböző növények *együttesen* fordulnak elő. Ahogy halljuk, a derescsenkesz és a magyar gurgolya nevű növények csak ezen a helyen élnek egymás mellett, vagy a Budai Nyúlfarkfű, a Kövér Daravirág és a Budai Imola csak itt találhatók meg békés egymás mellett élésben. Biológiai „határsértés” színhelye is ez a hegy. Déli növények északi irányban, északi fajok déli irányban verekedték túl magukat megszokott előfordulási területükön. Ennek magyarázata a Sas-hegy mikroklímájában, jellegzetes időjárási viszonyaiban rejlik. A környező hegyek elhelyezkedése miatt például egy óriási „esernyő” van felette: ritkábban hull ide eső, mint akár néhány száz méternyire innen.

— A kutatók paradicsoma ez — összegzi Varga Imre a látottakat. Ez a kis terület valóban olyan nyugalmat áraszt, hogy növényvilágáról is elképzelhető: a jégkorszak óta túri nemtörődomséggel az idő múlását.

További évezredekre...

Egyetlen kis villaszerű épület található a kerítés mögött. A nyugodt környezet

vonzotta ide „bérlejt” a Földrengéskutató Intézetet. A második világháború alatt a németek óriási bunkert építettek a hegy gyomrába. Ez most műszerek otthona, amelyek a Föld kérgét fürkészik.

A Természetvédelmi Hivatal nemrégiben tervekkel dolgozott ki, amelyek szerint néhány év múlva a *nagyközönység előtt* is megnyitják majd a TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET egy részét: ugyanis az Eötvös Lóránd Tudományegyetem szikla botanikus kert létesítését tervezi ebben az ideális környezetben. Ugyanakkor rendszeres munkával *óvják* is ezt a különleges növényvilágot, hogy a további évezredekben is viruljon. Búcsúzól kísérőnk a hegy tetején zöldellő orgonabokrokra mutat.

— Azokat is eltüntetjük majd innen. A régi tulajdonos telepítette, de nem valók erre a helyre.

Benedek B. István